

комплексний захист прав потерпілих, притягнути винних до відповідальності та запобігти повторенню таких злочинів.

Список використаних джерел

1. Іщенко Т.В. Особливості початку досудового розслідування домашнього насильства. Правові новели. 2020. №12. С. 92–100.

2. Слухаєнко Ю. М. Криміналістична характеристика домашнього насильства. Вісник ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка. 2020. Вип. 3 (91). С. 110-118 URL: <file:///C:/Users/My%20Notebook/Downloads/1034B0%D1%.pdf>

3. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, затверджено наказом Міністерства внутрішніх справ України 07 лип. 2017 р. № 575. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17>

4. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 658. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF#Text>

5. Інструкція з організації діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України, затверджено наказом Міністерства внутрішніх справ України 06 лип. 2017 р. №570. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0919-17>.

Панкова Вікторія Юрїєвна,

здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра навчально-наукового
інституту № 2 Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник:

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри криміналістики
та судових експертиз навчально-
наукового інституту № 2 Національної
академії внутрішніх справ

Приходько Ю. П.

**ВИКОРИСТАННЯ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ
АПАРАТІВ У РІЗНИХ ГАЛУЗЯХ У ПЕРІОД ВОЄННОГО
СТАНУ**

Використання безпілотних літальних апаратів (далі-БПЛА) в Україні значно зросла з початком повномасштабного вторгнення РФ 24 лютого 2022 року. Безпілотні літальні апарати відіграють важливу роль у багатьох галузях, допомагаючи українським Збройним Силам давати відсіч ворогу а також іншим бойовим підрозділам у боротьбі з агресором. Війна стала значним викликом для українського суспільства та держави, і саме БПЛА відіграють важливу роль у цій війні, використовуючи їх як для військових, так і для цивільних цілей.

Під час повномасштабної війни звичайне життя українців змінилось, а відповідно з'явилися нові правила. Серед них і правила щодо можливості користуватися дронами цивільними мешканцями. Нині потрібно чітко знати як використовувати дрони у воєнний час, як не стати правопорушником і не нашкодити країні. Повномасштабна війна Росії проти України триває. Попри складні економічні умови, Україна крокує в напрямку становлення верховенства права та демократії, розвитку інформаційно-просвітницької діяльності, сфери освіти, культури тощо. У всіх цих сферах не обійтися без новітніх технологій. Тому питання «чи можна користуватися дронами» є досить актуальним у сьогоднішній день.

Дроном можна назвати будь-який безпілотний літальний апарат, а також безпілотне повітряне судно, безпілотник. Залежно від його характеристик, дрон може набирати різну висоту та швидкість і виконувати різні завдання. До прикладу журналісти-розслідувачі ведуть приховану зйомку, рятувальники шукають зниклих людей з повітря, пожежники гасять вогонь, фермери оглядають поля – це лише невелика кількість прикладів.

Актуальне питання використання дронів цивільними особами це фото- та відеозйомка для власних цілей або ж професійна робота фотографів, відеографів чи блогерів. Відповідно до Авіаційних правил України «Правила використання повітряного простору України», польоти безпілотних повітряних суден масою до 20 кг включно виконуються без подання заявок на використання повітряного простору, без отримання дозволів на використання повітряного простору, без інформування органів управління Повітряних Сил Збройних Сил України та органів об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху України, органів Державної прикордонної служби України, органів обслуговування повітряного руху та відомчих органів управління повітряним рухом [3].

Однак є певні правила для використання безпілотників, а саме не перетинати державний кордон України, польоти неповинні проходити над скупченням людей на відкритому просторі, над місцями щільної забудови чи об'єктами під державною охороною, швидкість польоту безпілотного повітряного судна повинна складати не більше 160 км/год.

Але необхідно пам'ятати, що право на фото- і відеозйомку не є абсолютним навіть і в мирний час. Проте у довоєнні часи не було усвідомлення значення цих заборон. Наприклад, Закон України «Про державну таємницю» від 1994 року визначає перелік військових об'єктів, щодо яких встановлено обмеження фото- та відеофіксації (розташування підрозділів ЗСУ, про їх особовий склад та інше) [1].

Крім того, діє заборона на використання дронів над атомними станціями, гідроелектростанціями, греблями, важливими державними об'єктами, природними заповідниками, об'єктами або промисловими підприємствами підвищеної екологічної небезпеки. Описані заборони діють на постійній основі.

Користуватися повітряним простором слід лише відповідно до закону як у мирний, так і у воєнний час. З 24 лютого 2022 року захист повітряного простору тим паче став першочерговим завданням для ЗСУ та міжнародних партнерів, а також для кожного громадянина України. Заборону або обмеження на використання повітряного простору України може встановити Державіаслужба та органи об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху (Украерорух).

Указ Президента України ввів воєнний стан в Україні із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року. У цей же день Державне підприємство обслуговування повітряного руху України «Украерорух» оголосило про закриття повітряного простору України. Тобто цивільним заборонено літати у повітряному просторі. Це правило стосується і безпілотників. Схожі рішення про заборону користування дронами для цивільних ухвалюють і на місцевому рівні – прикладом є повідомлення Управління СБУ у Львівській області [5].

Під час війни обійтися без дронів складно. У сільському господарстві безпілотники допомагають розпилювати добрива над полями, а також є регіони, на яких триває розмінування. Для аграріїв, котрі використовують дрони, Міністерство аграрної політики та продовольства України розробило окрему Пам'ятку,

у якій коротко визначило порядок запуску БПЛА у сільському господарстві [4].

У пам'ятці вказано: повітряний простір для цивільних користувачів наразі закрито. Проте, для можливості забезпечення належного використання безпілотних повітряних суден у сільському господарстві суб'єктам господарювання необхідно звернутися до відповідної обласної військової адміністрації на предмет можливості використання на конкретній території (у районі) безпілотних повітряних суден. Рішення щодо можливості використання повітряного простору безпілотними повітряними суднами в конкретній області ухвалює Генеральний штаб Збройних Сил України.

Щодо інших випадків використання безпілотників (у навчальних цілях чи для будівництва) процедура лишається неузгодженою. Отже, щоб уникнути ситуації, коли використання дрону розцінюватимуть як неправомірне, рекомендовано попередньо отримати дозвіл на це у територіальному управлінні СБУ.

З 24 лютого СБУ та її територіальні підрозділи багато разів нагадували та наголошували не забувати про відповідальність, яка може настати для порушників заборони на використання повітряного простору, зокрема за статтями 109, 110, 111, 112, 113 та 114 Кримінального кодексу України (далі – ККУ)

Статті 109 – 114.2 ККУ передбачають відповідальність за злочини проти основ національної безпеки України. Так неузгоджений політ дрона може стати ознакою колабораційної діяльності, пособництва державі-агресору, диверсії, шпигунства, тощо. А також якщо людина поширила інформацію із розташуванням військових об'єктів, переміщенням зброї або колони ЗСУ, знявши її з дрона, то їй загрожуватиме позбавлення волі на строк від 3 до 5 років [2].

Якщо ж внаслідок таких фото та відео можна буде ідентифікувати місцевість розташування військових об'єктів, процесу переміщення зброї або колони ЗСУ, то строк позбавлення волі становить вже від 5 до 8 років.

Відповідальність за порушення правил використання повітряного простору існує і в мирний час. Але незважаючи на те, що окремі правила використання дронів у воєнний час не встановлені, все одно є ризик для оператора бути притягнутим до відповідальності за адміністративне чи кримінальне правопорушення. Жодні дії не мають допомагати ворогу

дізнатися про дії ЗСУ, ставити під загрозу життя та здоров'я військовослужбовців чи шкодити ходу операцій.

Отже, з моменту введення воєнного стану до вже чинних обмежень щодо використання повітряного простору додалися нові. Виникло питання чи є винятки із загальної заборони або заборона є абсолютною. Правила використання дронів під час воєнного стану мали б бути зафіксовані у законодавстві. Тоді не виникали б спори щодо використання безпілотників, не існував би ризик притягнення до відповідальності громадян і спричинення шкоди національній безпеці. Та на сьогодні немає єдиного регулювання, до якого б могли звернутися громадяни, тож наразі потрібно обмірковувати кожну дію та слідкувати за офіційними повідомленнями державних установ і внесенням змін до законодавства. Використання дронів в Україні має великий потенціал та може приносити численні користі у різних галузях. Україна має сприятливі умови для розвитку дрон-технологій, оскільки вона має велику територію, недоступні місця та потребу в моніторингу різних процесів. Уряд повинен сприяти розвитку цієї галузі, встановлюючи необхідні правила та регуляції, що допоможуть уникнути можливих проблем та забезпечити безпеку використання дронів. Зростання використання дронів сприятиме збільшенню продуктивності різних галузей, зниженню витрат та підвищенню якості послуг.

Список використаних джерел

1. Закон України « Про державну таємницю» : Закон України від 21.01.1994 № 3855-ХІІ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>

2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-ІІІ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

3. Наказ «Про затвердження Авіаційних правил України «Правила використання повітряного простору України»: Наказ Державної авіаційної служби України Міністерства оборони України від 11.05.2018 № 430/210 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1056-18#Text>

4. Пам'ятка «Сільгосптоваровиробникам при проведенні комплексу весняно-польових робіт в умовах агресії російської федерації проти України»: Міністерство аграрної політики та продовольства в Україні URL: <https://apkck.gov.ua/upload/gfv2022.pdf>

5. Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»: Указ від 24.02.2022 № 64/2022 №64/2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>

Панкова Вікторія Юрївна,

здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра навчально-наукового
інституту № 2 Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник:

кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри криміналістичного
забезпечення та судових експертиз
Національної академії внутрішніх
справ **Свобода Є. Ю.**

ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ЗАЛУЧЕННЯ СПЕЦІАЛІСТІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

З метою підвищення ефективності досудового розслідування та забезпечення швидкого, всебічного, повного і об'єктивного розгляду кримінальних проваджень, український законодавець здійснив значні кроки щодо вдосконалення правового статусу та ролі спеціалістів у кримінальному процесі.

Прийняття Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо оптимізації діяльності спеціалістів у кримінальному провадженні» від 09.10.2024 № 4009-IX стало важливим етапом у розвитку вітчизняного кримінального процесуального законодавства [3].

За інформацією Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності, документ розроблено з метою врегулювання правовідносин у кримінально-правовій сфері та забезпечення більш ефективного, справедливого та оперативного функціонування правоохоронних органів, а також поліпшення можливості в розкритті кримінальних правопорушень [2].

Спеціалістам додали можливість, видавати як пояснення, довідки, висновки так і видавати інші документи (без конкретизації). Відповідні зміни внесені до статті 71 КПК, а саме: Спеціалістом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє спеціальними знаннями та навичками і може надавати консультації, пояснення, довідки, висновки та інші документи під